

Kan man räkna med matematiken?

Det är inte helt lätt att skapa sig en bild av vad matematikens filosofi handlar om. De flesta av oss har antagligen fått matematikundervisning i grundskolan och kanske i andra stadiet och där har vi koncentrerat oss på matematiken i snäv bemärkelse. Vi har lärt oss att räkna. Men det finns också de som ställer andra typer av frågor än "hur mycket?" eller "vilka är de okända variablerna?". De frågor som handlar om matematiken men inte begränsar sig till de konkreta uträkningarna skulle man kunna säga att hör till filosofins sfär och det är några av dessa frågor vi har valt att lyfta upp i detta nummer av Ikaros. Vi vill alltså lyfta fram frågor om matematiken som matematiken själv inte alltid är intresserad av att ställa, i alla fall ryms sådana frågor sällan eller aldrig med i skolundervisningens fullspikade schema.

Man kan till exempel, liksom **Kim-Erik Berts** gör i artikeln "Kan man räkna med allt?", fråga sig vilka saker man egentli-

gen kan räkna. Kan man räkna kvalitet? Kan man räkna "studentnöjdhet"? Berts konstaterar att vi lider av en viss "sifferfetischism" och med det menar han att vi tycks ha en tendens att vilja blanda in siffror i alla områden det bara är möjligt eftersom vi felaktigt tror att vi med siffrorna slipper gråzoner och tvetydigheter.

Henrik Serup Christensen belyser samma fråga ur en historisk synvinkel i sin artikel om statistikens historia, där han bland annat påpekar att det finns många frågor som man borde ställa om den lavin av statistiska rapporter som vi idag översköljs av via medierna. Speciellt om nya forskarrön som via statistiska undersökningar sägs omkullkasta tidigare resultat kan det vara skäl att till exempel fråga: vilka variabler har inkluderats, vilka har exkluderats? Hur och av vem formas sammanhanget mellan de olika variabelerna och vilka antaganden har gjorts innan slutsatserna dragits? Genom att se hur statistiken utvecklats genom tiderna

får man också en tydligare bild av människors inverkan på det som vi gärna vill se som de svartvita och klara sanningarna. Man kunde delvis sammanfatta både Berts och Christensens artiklar med samma konstaterande: det faktum att siffrorna finns där och i sig är entydiga är en sak, men det betyder inte att de slutsatser vi kan dra av siffrorna är entydiga.

Man kan också tänka sig att förhållandet mellan matematiken och filosofin går djupare än så. **Patrick Sibelius** hävdar i artikeln om grundvalskrisen att den moderna matematiken och den moderna filosofin måste börja närma sig varandra igen. Under förra sekelskiftet fick den nya matematiken marken under filosofin att skaka. Matematikens kris var också filosofins kris, åtminstone logikens. Med tiden har dock ämnena dragit en skarp gräns mellan sig och dragit sig tillbaka till ett lugnt och isolerat liv i "den postmoderna akademiska examensfabriken". En fråga som man också kan ställa om matematiken är om det är så att lugnet bara är skenbart? Borde marken fortfarande skaka eller är det så att den faktiskt fortfarande skakar? Om om till och med matematiken skakar, vad finns det i så fall som inte gör det?